

Inga Tenisa,
LL.M., vecākā juriste ZAB "COBALT"

Vienotais Kontu reģistrs

23.11.2016. Saeima pieņēma jaunu **Kontu reģistra likumu**, kas stāties spēkā 01.07.2017. (turpmāk – **Likums**) un ir izstrādāts saskaņā ar 20.05.2015. pieņemto tā saukto AML IV direktīvu jeb Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/849 par finanšu sistēmas izmantošanas nepieļaušanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai (turpmāk – **Direktīva**).

Saskaņā ar Direktīvu dalībvalstīm ir jāizveido un jāuztur centrāli reģistri vai datu ieguves sistēmas, **kas ļauj identificēt jebkuras fiziskas un juridiskas personas, kas ir atvērušas vai kontrolē kontus**, kā arī jānodrošina valstu finanšu izlūkošanas vienībām (Latvijā – Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests) pieeja šādos reģistros glabātai informācijai un iespēja efektīvi ar to savstarpēji apmainīties.

Ievērojot Direktīvā un Likumā noteikto kontu reģistram (turpmāk – **Reģistrs**) ir noteikti šādi **mērķi**:

- 1) novērst Latvijas un starptautiskās finanšu sistēmas izmantošanu noziedzīgās darbībās (tajā skaitā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanā un terorisma finansēšanā),
- 2) aizsargāt valsts un sabiedrisko drošību,
- 3) sekmēt noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanu, kriminālvajāšanu un krimināllietu iztiesāšanu,
- 4) nodrošināt valsts institūcijām un amatpersonām iespējas saņemt informāciju, kas nepieciešama to pienākumu izpildei,
- 5) nodrošināt efektīvu nodokļu administrēšanas sistēmu.

Par Reģistra pārzini un turētāju ir noteikts Valsts ieņēmumu dienests, savukārt ziņu sniedzēji būs **kredītiestādes, krājaizdevuma sabiedrības un maksājumu pakalpojumu sniedzēji**.

Ziņu sniedzēji sniegs **ziņas** Reģistra turētājam **par fiziskām un juridiskām personām** (rezidentiem un nerezidentiem), **kas atvērušas pieprasījuma noguldījuma vai maksājumu kontus**, ir konta turētāji vai tā patiesā labuma guvēji. Tiks sniegtas ziņas arī par konta numuru, tā atvēršanas un slēgšanas datumu. **Ne retāk kā reizi divās darba dienās** pēc attiecīgo ziņu saņemšanas, ziņu sniedzējiem ir noteikts pienākums ziņot Reģistram par izmaiņām iesniegtos datus (ziņas par kontu atlikumiem vai veiktiem pārskaitījumiem arī turpmāk netiks sniegtas).

Vēsturiskā informāciju par kontiem, kas ir atvērti (un nav slēgti) līdz 30.07.2017, ziņu sniedzējiem ir jāiesniedz Reģistram līdz 31.07.2017, savukārt ar 01.08.2017. Reģistram tiks ziņota aktuālā informācija.

Atbilstoši Likuma mērķiem ir noteikts salīdzinoši plašs to personu loks, kuras būs tiesīgas pieprasīt Reģistra pārzinim informāciju – papildus Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestam, informāciju no Reģistra būs tiesīga saņemt arī Finanšu un kapitāla tirgus komisija, Valsts ieņēmumu dienests, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, Latvijas Banka, operatīvās darbības subjekti, izmeklēšanas iestādes, tiesas, prokuratūra, zvērināti tiesu izpildītāji, zvērināti notāri un bāriņtiesas.

Lai arī ar Likumu nav paredzēts paplašināt iepriekš minēto institūciju pilnvaras vai iegūstamās informācijas apmēru, tomēr ir plānots, ka centralizēti uzturēta un atjaunota informācija par to, kur juridiskām un fiziskām personām ir atvērti konti, būtiski samazinās Reģistra lietotāju patērēto laiku un resursus, kas līdz šim tika tērēti šādas informācijas noskaidrošanai. Piemēram, ja līdz šim tiesu izpildītājam bija nepieciešams noskaidrot, kurā kredītiestādē fiziskai personai ir atvērts konts, bija nepieciešams informācijas pieprasījumus nosūtīt konkrētām kredītiestādēm, savukārt

turpmāk šāda informācija būs pieejami centrāli pie Reģistra pārziņa un nebūs nepieciešama tās decentralizēta meklēšana.

Jāatzīmē, ka informāciju par juridisko personu (rezidentu un nerezidentu) pieprasījuma noguldījumu kontiem, kredītiestādes iesniedz Valsts ieņēmumu dienestam jau kopš 2007. gada, kad šāds pienākums tika ieviests ar grozījumiem Kredītiestāžu likumā (74.³ pants) un 26.06.2007. Ministru kabineta noteikumiem Nr.421 Kārtībā, kādā Valsts ieņēmumu dienestam sniedzama informācija par juridisko personu – Latvijas Republikas rezidentu un nerezidentu pastāvīgo pārstāvniecību Latvijā – pieprasījuma noguldījuma. Saskaņā ar šiem normatīvajiem aktiem kredītiestādēm bija pienākums informēt Valsts ieņēmumu dienestu par pieprasījumu noguldījumu kontu atvēršanu un slēgšanu juridiskajām personām, norādot klienta nosaukumu, konta numuru un valūtu. Līdzīgs pienākums kopš 15.06.2011. attiecās arī uz maksājumu pakalpojumu sniedzējiem saskaņā ar Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likuma 44.¹ pantu. Minētās normas gan zaudēs spēku ar Likuma spēkā stāšanos, jo tiks aizstātas ar jauno un plašāko regulējumu.

Kopsavilkums

Lai arī kredītiestādes un maksājumu pakalpojumu iestādes ziņas par juridisko personu pieprasījumu noguldījumu kontiem Valsts ieņēmumu dienestam sniedz jau vairākus gadus, tomēr ar jauno Kontu reģistra likumu tiek paplašināts gan sniedzamais informācijas apmērs, gan to personu loku, par kurām attiecīgā informācija ir jāsniedz, gan nodrošināta ziņu centralizēta pieejamība Likumā noteiktiem Reģistra informācijas lietotājiem.

Turpmāk Valsts ieņēmumu dienesta uzturētajā Reģistrā centralizēti būs uzturēta informācija par Latvijas Republikas rezidentu un nerezidentu juridisko un fizisko personu pieprasījuma noguldījuma un maksājuma kontiem, kā arī to patiesā labuma guvējiem. Informācija tiks atjaunotu reizi divās darba dienās, glabāsies Reģistrā arī piecus gadus pēc konta slēgšana un tiks dzēsta tikai pēc šī termiņa beigām.